

॥९॥१०॥११॥१२॥१३॥१४॥१५॥१६॥१७॥१८॥१९॥२०॥ आख्यायिकातात्पर्यसंग्रहाति यथोक्तमिति ब्राह्मणस्यापिरामस्य कौर्व क्षत्रियस्यापि विवामित्रस्य ब्राह्मण्यमिति वैपरीत्यं प्राकृत ऋषिसं
कल्याणसारादेवनत्वन्यथास्वभावविपर्ययोस्तीति भावः ॥२१॥ इति अनुशासनपर्वणि नैलकंठेति भारत भावदीपे षट्पंचाशत्तमोऽध्यायः ॥५६॥ ॥४॥ ॥४॥ ॥४॥

जमदग्नीमहाभागेतपसाभावितात्मनि ॥ स चापि भृगुशार्दूलस्तं वेदंधारयिष्यति ॥९॥ कुलाचुनवधर्मात्मन्कन्यां सोधिगमिष्यति ॥ उद्भावनार्थं भवतो वं
शस्य भरतर्षभ ॥१०॥ गाधेर्दुहितरं प्राप्य पौत्रीं तव महातपाः ॥ ब्राह्मणं क्षत्रधर्माणं पुत्रमुत्पादयिष्यति ॥११॥ क्षत्रियं विप्रकर्माणं बृहस्पतिमिवोजसा ॥
विश्वामित्रं तव कुले गाधेः पुत्रं सुधार्मिकं ॥१२॥ तपसामहतायुक्तं प्रदास्यति महाकृते ॥ स्त्रियो तु कारणं तत्र परिवर्तयति भविष्यतः ॥१३॥ पितामहनि योगा
द्वै नान्यथैतद्विष्यति ॥ तृतीये पुरुषे तु भ्यं ब्राह्मणत्वं मुपैष्यति ॥ भविता त्वं च संबंधी भृगूणां भावितात्मनां ॥१४॥ भीष्म उवाच कुशिकस्तु मुने
र्वीक्ष्यं च्यवनस्य महात्मनः ॥ श्रुत्वा हृष्टो भवेद्राजा वाक्यं चेदमुवाच ह ॥१५॥ एवमस्त्विति धर्मात्मा तदा भरतसत्तम ॥ च्यवनस्तु महातेजाः पुनरेव नरा
धिपं ॥१६॥ वरार्थं चोदयामास तमुवाच स पार्थिवः ॥ बाढमेवं करिष्यामि कामं त्वत्तो महा मुने ॥१७॥ ब्रह्मभूतं कुलं मे स्तु धर्मं चास्य मनो भवेत् ॥
एवमुक्तस्तथेत्येवं प्रकृत्वा च्यवनो मुनिः ॥ अभ्यनुज्ञाय नृपतिं तीर्थयात्रायै तदा ॥१८॥ एतत्ते कथितं सर्वमशेषेण मया नृप ॥ भृगूणां कुशिकानां
चासनपर्वणि आनुशादानधर्मे च्यवनकुशिकसंवादे षट्पंचाशत्तमोऽध्यायः ॥५६॥ युधिष्ठिर उवाच मुह्यामीव निशम्याद्य चिंतयानः पुनः
पुनः ॥ हीनां पार्थिवसंघातैः श्रीमद्भिः पृथिवीमिमं ॥१॥ प्राप्य राज्यानि शतशो महीं जित्वा थ भारत ॥ कोटिशः पुरुषान् हत्वा परितप्ये पितामह ॥२॥
कानुतासां वरस्त्रीणां समवस्था भविष्यति ॥ याहीनाः पतिभिः पुत्रैर्मातुलैर्भ्रातृभिस्तथा ॥ वयं हिताकुरुहत्वा ज्ञातींश्च सुहृदोऽपि वा ॥ अवाक् शीर्षाः प
तिष्यामो नरके नात्र संशयः ॥४॥ शरीरं योक्तुमिच्छामि तपसोऽग्रेण भारत ॥ उपदिष्टमिहैच्छामि तत्त्वतो हं विशोपते ॥ वैशंपायन उ० युधिष्ठिरस्य तद्वा
क्यं श्रुत्वा भीष्मो महामनाः ॥ परीक्ष्य निपुणं बुध्या युधिष्ठिरमभाषत ६ रहस्यमहत्तं चैव शृणु वक्ष्यामि यत्त्वयि ॥ यागतिः प्राप्यते येन प्रेत्य भावे विशोपते ७

एवं ब्राह्मण्यस्यातिश्रेष्ठत्वे पिदोर्लभ्यं क्षत्रियधर्मस्य हिंस्रत्वेन स्वस्य निंद्यत्वं मन्वानः शोकते मुह्यामीत्यादिना त्वदुक्तं निशम्य तस्य तात्पर्यं चिंतयानः ॥ १॥ २॥ ३॥ ४॥ ५॥ वीरधर्मस्य श्रेष्ठ्यं विवक्षस्तप आदीनां
तावत्प्राशस्त्यं दर्शयन् भीष्म उवाच रहस्यमित्यादिना यागतिः फलं येन साधनेन प्रेत्य भावे मरणानंतरं ॥ ६॥ ७॥